

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2022

1101/2022

Laki

kieltotoimenpiteitä koskevista edustajakanteista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavista edustajakanteista ja direktiivin 2009/22/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2020/1828, jäljempänä *edustajakannedirektiivi*, tarkoitettuihin kieltotoimenpiteitä koskeviin kotimaisiin ja rajat ylittäviin edustajakanteisiin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kuluttajien yhteisillä eduilla* kuluttajien yleistä etua tai tietyn kuluttajaryhmän etuja;
- 2) *oikeutetulla yksiköllä* kuluttajien etuja edustavaa viranomaista tai järjestöä, jonka Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio, jäljempänä *ETA-valtio*, on nimennyt oikeutetuksi panemaan vireille edustajakanteita;
- 3) *edustajakanteella* kannetta, jonka tarkoituksena on suojata kuluttajien yhteisiä etuja ja jonka on pannut vireille kuluttajien puolesta toimiva oikeutettu yksikkö kieltotoimenpiteen määräämistä varten;
- 4) *kotimaisella edustajakanteella* edustajakannetta, jonka Suomessa nimetty oikeutettu yksikkö on pannut vireille Suomessa;
- 5) *rajat ylittävällä edustajakanteella* edustajakannetta, jonka oikeutettu yksikkö on pannut vireille muussa ETA-valtiossa kuin siinä, jossa se on nimetty;
- 6) *kieltotoimenpiteellä* määräystä, jolla elinkeinonharjoittajaa kielletään jatkamasta tai uudistamasta menettelyä.

3 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tässä laissa tarkoitettut edustajakanteet käsitellään markkinaoikeudessa. Edustajakanteiden käsittelyyn sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

HE 111/2022
LaVM 20/2022
EV 204/2022

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1828 (32020L1828); EUVL L 409, 4.12.2020, s.1

4 §

Edustajakanne

Oikeutettu yksikkö voi hakemuksella panna vireille edustajakanteen elinkeinonharjoittajaa vastaan, joka on menetellyt edustajakannedirektiivin liitteessä I mainituissa säädöksissä olevien kuluttajien yhteisiä etuja suojaavien säännösten vastaisesti, myös sellaisina kuin nämä säännökset on kansallisesti pantu täytäntöön, jos kyseinen menettely aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa haittaa kuluttajien yhteisille eduille.

Jos oikeutettuna yksikkönä toimiva viranomaisena katsoo, että elinkeinonharjoittaja on menetellyt 1 momentissa tarkoitettujen säännösten vastaisesti, viranomaisen on ennen edustajakanteen vireille panna ilmoitettava elinkeinonharjoittajalle asiasta siten, että elinkeinonharjoittaja voisi vapaaehtoisesti luopua menettelystään. Viranomaisen on annettava ilmoitus tiedoksi Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Ilmoituksen tekemättä jättäminen ei ole este edustajakanteen tutkimiselle markkinaoikeudessa.

5 §

Oikeutettu yksikkö kotimaisia edustajakanteita varten

Kuluttaja-asiamies, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja tietosuojavaltuutettu voivat oikeutettuina yksikköinä panna vireille kotimaisen edustajakanteen valvontavaltaansa kuuluvassa asiassa.

Kuluttajien yhteisiä etuja edistävä järjestö, jonka oikeusministeriö on nimennyt oikeutetuksi yksiköksi kotimaisia edustajakanteita varten, voi sääntömääräiseen tarkoitukseensa kuuluvassa asiassa panna vireille kotimaisen edustajakanteen kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi. Nimeämisestä säädetään kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi annetussa laissa (1102/2022).

6 §

Oikeutettu yksikkö rajat ylittäviä edustajakanteita varten

Kuluttaja-asiamies, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja tietosuojavaltuutettu voivat oikeutettuina yksikköinä valvontavaltaansa kuuluvassa asiassa panna vireille rajat ylittävän edustajakanteen toisessa ETA-valtiossa, jos elinkeinonharjoittajan menettely loukkaa kuluttajien yhteisiä etuja Suomessa 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Kuluttajien yhteisiä etuja edistävä järjestö, jonka oikeusministeriö on nimennyt oikeutetuksi yksiköksi rajat ylittäviä edustajakanteita varten, voi sääntömääräiseen tarkoitukseensa kuuluvassa asiassa panna vireille 4 §:ssä tarkoitetun edustajakanteen toisessa ETA-valtiossa, jos kieltotoimenpiteen kohteena oleva menettely loukkaa järjestön suojaamia kuluttajien yhteisiä etuja. Nimeämisestä säädetään kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi annetussa laissa.

7 §

Oikeus panna vireille rajat ylittävä edustajakanne Suomessa

Toisessa ETA-valtiossa rajat ylittäviä edustajakanteita varten nimetty oikeutettu yksikkö, joka on merkitty edustajakannedirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun luetteloon, voi panna vireille rajat ylittävän edustajakanteen Suomessa, jos kieltotoimenpiteen kohteena oleva menettely loukkaa oikeutetuksi yksiköksi nimetyn viranomaisen tai järjestön suojaamia kuluttajien yhteisiä etuja. Jos oikeutettu yksikkö on järjestö, se voi panna

rajat ylittävän edustajakanteen vireille ainoastaan sääntömääräiseen tarkoitukseensa kuuluvassa asiassa.

Kuluttaja-asiamies voi harkintansa mukaan toimia toisessa ETA-valtiossa nimetyn oikeutetun yksikön oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana, kun käsitellään 1 momentissa tarkoitettua edustajakannetta tuomioistuimessa.

8 §

Edustajakanteen vireille paneminen

Oikeutettu yksikkö voi panna edustajakanteen vireille markkinaoikeuteen toimitettavalla kirjallisella hakemuksella.

Hakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) yksilöity vaatimus;
- 2) seikat, joita vaatimus koskee;
- 3) kuluttajien yleinen etu, johon vaatimus liittyy, jos vaatimus ei liity selkeästi määriteltävissä olevaan kuluttajaryhmään;
- 4) riittävät tiedot sen kuluttajaryhmän määrittelemiseksi, jota edustajakanne koskee, jos vaatimus liittyy rajattuun kuluttajaryhmään kohdistuneeseen menettelyyn ja edustajakanteen vireilläolo johtaa menettelyyn perustuvan velan vanhentumisen keskeytymiseen siten kuin 11 §:ssä säädetään;

5) mahdollisuuksien mukaan ne todisteet, jotka oikeutettu yksikkö aikoo vaatimuksensa tueksi esittää, sekä mitä tämä kullakin todisteella aikoo näyttää toteen.

Hakemuksessa on ilmoitettava asianosaisten nimet, yhteystiedot ja kotipaikat sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot sekä se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää. Jos jokin tieto muuttuu, oikeutetun yksikön tulee viipymättä ilmoittaa siitä markkinaoikeudelle.

Hakemus on oikeutetun yksikön tai, jollei oikeutettu yksikkö itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

9 §

Edustajakanteista tiedottaminen

Kuluttaja-asiamiehen, Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Finanssivalvonnan, Liikenne- ja viestintäviraston, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja tietosuojavaltuutetun sekä oikeutetuksi yksiköksi nimetyn järjestön on tiedotettava yleisölle verkkosivustoillaan vireille panemistaan edustajakanteista, niiden käsittelyvaiheista sekä niiden johdosta annetuista ratkaisuksista.

10 §

Kiellon määrääminen

Markkinaoikeus voi oikeutetun yksikön vaatimuksesta kieltää elinkeinonharjoittajaa jatkamasta edustajakannedirektiivin liitteessä I mainituissa säädöksissä olevia kuluttajien yhteisiä etuja suojaavia säännöksiä rikkovaa menettelyä taikka uudistamasta sitä tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se ole erityisestä syystä tarpeetonta. Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

Kielto voidaan määrätä myös väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu tai asiasta on toisin määrätty.

Määrätessään kiellon markkinaoikeus voi oikeutetun yksikön vaatimuksesta velvoittaa kiellon saaneen elinkeinonharjoittajan julkaisemaan oikaisuilmoituksen, jos sitä kulutta-

jille aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Markkinaoikeus voi oikeutetun yksikön vaatimuksesta velvoittaa kiellon saaneen elinkeinoharjoittajan antamaan tiedon kieltotoimenpidettä koskevasta lainvoimaisesta ratkaisusta niille kuluttajille, joita edustajakanne koskee. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla.

Hakemuksen markkinaoikeuden asettaman uhkasakon tuomitsemisesta maksettavaksi voi tehdä kieltotoimenpiteen määräämistä hakenut oikeutettu yksikkö.

11 §

Velan vanhentumisen keskeytyminen

Edustajakanteen vireilletulo keskeyttää kieltotoimenpiteen kohteena olevaan menettelyyn perustuvan velan vanhentumisen niiden kuluttajien osalta, joita edustajakanne koskee. Vanhentuminen keskeytyy edustajakanteen käsittelyn ajaksi. Velan vanhentuminen jatkuu käsittelyn päätyttyä. Tällöin velka vanhentuu kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua käsittelyn päättymisestä.

12 §

Ilmoitusvelvollisuus

Oikeusministeriö ilmoittaa 6 §:n 1 momentissa mainitut viranomaiset sekä niiden tehtävät Euroopan komissiolle edustajakannedirektiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua luetteloa varten. Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun järjestön ilmoittamisesta säädetään kuluttajien yhteisiä etuja edistävien järjestöjen nimeämisestä oikeutetuiksi yksiköiksi annetun lain 7 §:ssä.

13 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 25 päivänä kesäkuuta 2023.

Tällä lailla kumotaan rajat ylittävästä kieltomenettelystä annettu laki (1189/2000).

Ennen tämän lain voimaantuloa vireillä olleisiin rajat ylittäviin kieltomenettelyihin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain 11 §:ää ei sovelleta velkaan, jonka peruste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 20.12.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson